

**Krupová Z., Huba J.: Zošľachtená valaška oslavuje jubileum špičkovou úžitkovosťou.
In: NAJ Naše pole Slovenský chov, mimoriadna príloha, roč. 8 (2012), s. 22.**

Zošľachtená valaška oslavuje jubileum špičkovou úžitkovosťou

Vynikajúci genofond plemena zošľachtená valaška u nás potvrdzujú predovšetkým výsledky individuálnej mliekovej úžitkovosti bahnic tohto plemena. Dovolíme si tvrdiť, že v začiatkoch šľachtenia jeho tvorcovia zrejme ani netušili, že je možné posunúť genetické aj fenotypové hranice plemena na takúto úroveň. Na druhej strane je potrebné priznať, že v súčasných ekonomických podmienkach, keď ceny jatočných jahniat sú dlhodobo nízke a ani ich mierne medziročné zvýšenie o 5% a rast cien potnej vlny o takmer 80 % nedáva veľký dôvod na radosť.

Aj pod tlakom týchto správ si chovatelia stále viac uvedomujú, že je potrebné maximálne využitie potenciálu zvierat, samozrejme, pri rešpektovaní produkčných možností pôdneho fondu a zdravého sedliackeho rozumu. Svedčí o tom aj postupné zvyšovanie priemerných hodnôt indexov plemien oviec za produkciu mlieka a plodnosť v rebríčku najlepších chovateľov, ktorý vypracovala redakcia Slovenského CHOVu v spolupráci s Plemenárskymi službami SR, š.p., za rok 2011. Práve snaha o rešpektovanie situácie na trhu a produkčných možností pôvodnej valašky viedla chovateľov a šľachtiteľov pred viac ako tridsiatimi rokmi k tvorbe nového vlnovo-mliekového plemena, ktoré by dosahovalo vyššiu mliekovú úžitkovosť a kvalitu vlny, ale zároveň si zachovalo robustnosť a dobrú adaptovateľnosť na drsnejšie chovateľské podmienky u nás.

S odstupom času môžeme konštatovať, že ich tridsaťročná práca bola úspešná. Svedčí o tom aj množstvo chovateľov, ktorí aj v dnešných podmienkach uprednostnia nižšiu produkciu mlieka v porovnaní so špičkovými dojnými plemenami a to práve z dôvodu využitia menej priaznivých prírodných podmienok, v ktorých hospodária. V tomto prípade sú nižšie tržby z mlieka, resp. z mliečnych produktov kompenzované nižšími nákladmi na chov a možnosťou hospodáriť aj v znevýhodnených oblastiach s vyššou úrovňou podpôr. Samozrejme, aj tu je potrebné dodržať jeden dôležitý parameter, na ktorý chovateľov často upozorňujeme, a tým je maximálna oplodnenosť bahnic v stáde. To znamená vážiť si svoju prácu a všetky investície vložené do chovu efektívne využívať na produkciu.

Na druhej strane sa však ukazuje všestrannosť tohto plemena, keď je možné aj v našich podmienkach dosahovať produkciu oveľa vyššiu ako je jeho plemenný štandard (80 až 100 l mlieka za dojnú periódu a plodnosť na obahnenú ovcu 115 až 130%). Pri cielenej selekcii sa mlieková úžitkovosť zošľachtených valašiek približuje k priemeru za

špecializované dojné plemená chované u nás (209 až 217 kg mlieka v roku 2011). Podľa NAJ rebríčka medzi takýchto chovateľov zošľachtenej valašky patria napr. AGROSPOL HRADOVA s.r.o., Tisovec, AGROKOL s.r.o., Rimavská Baňa, PD Malatiná, Vyšný Kubín a ISOKMAN-trading s.r.o., Fiľakovo. Uvedení chovatelia dosiahli v minulom roku produkciu od 154 do 173 kg mlieka a plodnosť 137% až 144% na obahnenú ovcu, pričom priemerné údaje za plemeno v kontrole úžitkovosti boli 118,8 kg mlieka a 132,6%-ná plodnosť. Okrem priemerných ukazovateľov za stádo sú potešiteľné aj individuálne výsledky úžitkovosti dosiahnuté v roku 2011, a to napríklad produkcia mlieka 247,12 kg mlieka a index reprodukcie 2,00 mladej bahnice číslo SK.....855158, ktorej chovateľom je p. Fassinger (na fotografii). Stádo tohto chovateľa sa umiestnilo v NAJ-rebríčku na 9. mieste, ale pri hodnotení individuálnej úžitkovosti bahníc za rok 2011 a pri hodnotení celoživotnej úžitkovosti sa v „topke“ 100 najlepších nachádza až 54 bahníc z jeho chovu. Okrem vyššie spomenutých chovov, rebríčok dopĺňajú napr. bahnice z PD v Párnici, Zázrivá a PD Trsteník – Trstená.

Podľa rebríčka NAJ Slovenský chov patria medzi najlepšie chovy dojného plemena cigája PD Sklabiňa, AGROSEV, s.r.o. Detva, CVŽV ÚCHO Trenčianska Teplá a AGRO-LENT s.r.o. Malý Šariš. Priemerné produkčné ukazovatele týchto chovov (154 kg mlieka a 150% plodnosť) prevyšujú priemer plemena cigája v kontrole úžitkovosti o cca 46 kg mlieka a 20 percentuálnych bodov v plodnosti. Podobne najvyššie pozície v NAJ rebríčku mäsových oviec za rok 2011 patria p. Borbásovi, p. Golčiterovi a spoločnosti KELO A SYNOVIA. Priemerný ukazovateľ plodnosti v ich mäsových stádach je vyšší o 44 percentuálnych bodov a intenzita rastu jahniat je vyššia o cca 76g/deň.

V tohtoročnom májovom čísle AGROMAGAZÍNu sme uviedli produkčné minimá našich domácich aj špecializovaných dojných oviec, ktoré sme vypočítali na základe predpokladaných nákladov na chov a realizačných cien mlieka, syra a jahniat v tomto roku. Hranicu produkčného minima a tým ekonomickej efektívnosti, čo sa týka mlieka aj plodnosti, by podľa týchto kritérií spĺňalo 10 chovov zošľachtenej valašky (ZV), 5 chovov plemena cigája (C) a 7 chovov plemena lacaune (LC) a východofrízske (VF), resp. ich krížencov s našimi dojnými plemenami. Samozrejme, dôležitá je úroveň oplodnenosti bahníc, realizačných cien a nákladov v konkrétnom chove. V optimálnom prípade by náklady mali byť pri týchto chovateľoch maximálne 200 až 220 € (ZV a C), resp. 400 až 450 € (LC a VF) na bahnicu a rok.

Na záver nám dovoľte zhodnotenie roka aj z našej – vedeckej pozície. Vyššie uvedené produkčné minimá dojných oviec vznikli zásluhou spolupracujúcich podnikov zameraných na chov dojných oviec, ktorí nám poskytujú produkčné a ekonomické ukazovatele za svoje

stáda. Vďaka ich údajom sme mohli po prvýkrát definovať nákladovosť chovu extenzívnych (ZV a C) ale aj polointenzívnych (LC) produkčných systémov dojných oviec a zamyslieť sa nad výhodami ale aj úskaliai týchto výrobných zameraní. Od tohto roka do nášho „stáda“ pribudne aj prvý, a dúfame, že nie posledný, chov nedojených oviec a tak veríme, že naše články budú pre Vás ešte pútavejšie a užitočnejšie. Samozrejme privítame všetky vaše pripomienky a návrhy k nim (krupova@cvzv.sk).

Ing. Zuzana Krupová, PhD., Ing. Ján Huba, PhD.
CVŽV Nitra